

Preus per subscripció

En Barcelona. 1'00 Pta. trimestre.
 Fora. 1'50 » »
 Artistas éxtranjers, 25 Ptas. l' any.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

DIPUTACIÓ, 125, 2.º, 3.ª

Sucursal pera cartas y avisos, en l'Arxiu
 de D. J. Gelabert: Unió, 5, 3.º 2.ª

Preus de cada número

Número corrent. 10 céntims
 Id. atrassat. 15 »

A NOSTRES LECTORS

En vista de'l entusiasme y de la extraordinaria animació que á última hora han despertat las festas de'l IV Centenari de'l Descubrimient d'América, se ha aplassat fins avuy la publicació de'l present número, ab la idea de ressenyar sens demora las de carácter popular.

En lo de la setmana entrant (que també será extraordinari), acabarem la biografia de Cristófol Colón y posarem altres treballs que no han capigut en lo d'avuy, á pesar de constar aquet de deu planas de lectura en lloch de las vuyt que donem sempre.

RETIRADA A TEMPS

No ha sigut per cert inútil tasca la que vam empendrer ab la publicació de'ls articles qu'hem dedicat en aquet setmanari á la qüestió de'ls professors d'orquestra. La veu de la rahó ha estat escoltada, y gracias á aixó, 'l resultat no será tan desastrós com era de pensar. Lo pás en fals que s' havia donat per alguns, ha posat en guardiá á 'ls altres y fins lo escándol de'l vespre de'l estreno de la ópera *Cristóbal Colón* en lo teatro de'l Circo, que va contribuir á enfonsar á 'l Sr. Vidal y Careta, ha fet en cambi que surés lo bon sentit en l' assumpto entre músichs esquirols y socios de'l Centro Musical.

No volem dir qu' aquesta important societat hagi derogat los acorts que fa poch va pèndrer, perjudicials á 'ls individuos de la mateixa; pero significa que no té gran interés en portarlos á la pràctica, perque, arriant velas, ara no's mostra intransigent ab la rahó y no porta ja á punta de llansa 'l cumpliment de las resolucions á que fem referencia.

Los fets ho venen demostrant y 'ns es agradable consignarho.

Ja no hi ha aquella exageració de que van donar probas en l' ofici de'l dia de la Mare de Dèu de la Mercé, y aixó es un bon precedent,

Avuy es un fet que 'ls músichs de'l Centro forman en sa totalitat la orquesta de'l Eden Concert, organizada pe 'l Sr. Pujol que no perteneix á la societat y que toca, no obstant, á 'l costat de 'ls seus companys en totas las funcions; es un fet que 'l professor Sr. Coronel no 's véu ja privat d' alternar ab los socios de'l Centro en nostres teatros; es un fet que en Eldorado no cobran las funcions de tarde, ab tot y que, sens dupte pera cubrir las apariencias, fan com si las cobressin; es un fet que la orquesta de'l Liceo (en qual formació intervé'l Sr. Zubielqui) espulsat de'l Centro musical), va organisantse ab elements de associats y de no associats, sent ja molts los que tenen firmadas las contractas particulars ab la empresa Víctor Font y C.ª que no tracta ab corporació de cap mena; es ja un fet que la Banda municipal ha transijt ab los desitjos de la propia empresa sense encastellarse en sas primitives y onerosas imposicions; y tots aquets fets proban que s' ha reaccionat l' afany de perturbar la bona marxa de'ls espectacles teatrals, y que, no prenent peu las desatinadas ideas que 's volian implantar, s' ha iniciat una retirada á temps que no per deixar de constar en actas de sessions, deixa de ser sempre honrosa, y sobre tot saludable á 'l digne professorat de la classe musical de Barcelona.

A nosaltres nos satisfá en particular tal manera d' obrar, perque veyem que 'ls músichs han fet cas de nostros modestos consells, verdaderament amistosos, á ells dirijits en Lo TEATRO CATALA. No altra cosa esperábam, y orgullosos nos sentim d' havernos ocupat de un assumpto en que la premsa en general no s' ha ficsat, ocupada en altres de mes interés públich y que si no ha arribat á revestirne gayre, podia causar un verdader perjudici si hagués preponderat l' aspecte baix lo qual se 'l presentaba.

Allavors se 'n hauria adonat tothom y potser no s' hauria trobat fácil remey, mentres que ara nostre intervenció pót haver estat, y ha estat sens dupte, una poderosa llum que guiará la conducta de las corporacions orquestrals pe 'l camí de son millorament y de la gloria de 'l art á qual esplendor tan eficasment contribuheixen.

P. DE R.

NOSTRE TEATRO

V.

La vritat núa

La poca afició que 'ls actors tenen a l'art que cultiven, es causa la major part de las vegadas que son treball vinga molt a menos. Los actors, generalment de tot discuteixen menos d'art: si alguna vegada ho fan, es sols pèra alabar sa propia personalitat.

Per mes que saben que de la discussió surt la llum, prefereixen quedar-se a las foscas per molts motius: primer, perque 'l teatro 'ls carrega; segon, perque no volen embolicarse, ni ferse mal véurer de ningú; y tercer, perque tots ells creuen ser los mes perfectes en lo teatro.

Ab tot, no falta may en las taulas de 'ls cafes ahont hi van cónichs, no falta—dich—algún d'ells que de bona fé fa crítica de 'ls noms que mes brillan. Pero la critica aquella es critica cómica, critica que a'l trobar una frase felis, un gesto desvergonyit, es celebrada ab grans crits y rialladas tontas, de que, al tenirne esment los concurrents de las taulas vehinas, no le 'xen d'exclamar:—¡Ja no tenian de ser cómichs!

Allí surt tot; allí se renou lo llot artistic; allí 's etalla fins lo mirbre de la taula que aguanta dotze rasses de café que 'l mosso no deixa d'ull perque no e li esguerrin los comptes.

En las taulas de 'l café ¡qué se 'n diuen de barbaritats! Los noms Vico, Novelli y altres, van barrejats ab los de qualsevol partiquin que ha fet la primera volada a un pòblet mes ó menos lluny, en companyia de quatre gats.

En aquestas reunions, no parlen pas ab formalitat, perque lo títol de *sabi* aviat será vostre. Crideu molt, no atengueu a ningú, intercaleu en la conversa alguns noms y fets històrichs; no hi fa res que diguen que Felip II no gastaba calsetets y que Anibal fou lo primer que s'afaytà sol: com que no ho sab ningú, ningú ho negará. Tot lo mes que farán, si sou de 'ls primers, en aixecarvos de la taula, es dir:—¡Vaya un ximplet!—Pero dient lo mateix d'ells a 'l marxar, ja quedeu tants a tants.

Un detall: si paguen lo café d'algú, sempre tindreu oyents que 'us atendrán; mes si aixó de pagar ho feu sovint, sereu tingut per un tonto, un *quili*, com se sol dir.

No s'estranyi 'l lector si a'l comensament de l'article he dit que 'ls actors no solian fer critica: la critica de que parlo no es tal critica ni cosa que se li sembli; es... la tonteria ab lo ropatje de 'l desvergonyiment a tota màquina.

Contadas són las vegadas que he sentit dir a un actor:—Tal ó qual obra es bona per sa forma dramática, per son fondo moral, per la fiel pintura de 'ls personatges, etc., etc.—¡Cá! per ells la millor es aquella en que ells creuen lluhir-se ó bé, quant van a *partit*, lo que dóna mes entradas.

L'actor que parla d'autors antichs y moderns ab coneixement de causa, es tingut per un aficionat a fer poesias per qualsevol tonto que jugant a billar y a 'l dónino tothom lo guanya.

Si 'ls hi pregunten: «Tal obra, ¿de qui es?», si no es molt, però molt coneguda, no 'ns respondrán pas. Per ells Moratin, Tirso de Molina, Lope de Vega, etc., etc., eran... uns que escribian perque sí, per gust, perque no sabian fer altra cosa.

Tot lo que dich es molt dur, molt descarnat, ja ho sé y no falta qui ho diu; no falta qui se 'n ressent. Però ¿qué hi faré, pobre de mí si la vritat es núa, y aquesta es, en totalitat, que 'ls actors ells ab ells són los primers de ressenyar-se sos defectes propis, per uns en particular y per molts en general?

Ells ab ells se denigran, se maltractan, se particularisan ab viperina llengua: y trovan dur son llen-

guatge propi y sos fets característichs posats en lletres de motllo?

¡Vaya una raresa!

¿Qué? ¿Qué la part dolenta de la medalla no s'ha de deixar véurer?

¡Ah! sí, senyors, sí: las feridas mes sagnantas, las que mes couhen, són las mes fáciles de curar. ¡Ay de la llaga que per compte de descubrirlas be, 's tapa ab ungüents, que, si 'l mal se tanca en fals, després encara es pitjor.

«Las cosas claras y 'l xocolate espès», diu un antich adagi. ¿Perqué, donchs, esgarrifarse per lo que un... *Mostassa*, un articulista que escriu lo que véu entre la gent de teatro, entre aquesta societat que a drete lley tindria d'ésser la mes enaltida y es la mes esgarriada per sa propia culpa, per son propi poch respecte, per... diguemho d'una vegada, per son poch talent?

¡Vingan a mi cent protestas; vingan a mi mil negacions! ¡Llamps y trons y pedregada! Res me fa: ab cor seré, sense rencor, ab sang freda y vista clara, sens cap mica d'apassionament, seguiré posant de relleu la vritat ab sos verdaders colors; vritat crúa, es cert, pero vritat a'l fi.

Los articles d'aquet... *Mostassa*, (com he sentit dir a molts ab tó semi-fastigós) seguirán retratant *nostre teatro*; pero es dir, lo teatro en general, may en particular, que cada hu a casa seva te prou feina.

Consti, ab tot, que jó só 'l primer en deplorar l'estat de 'l teatro, degut a tothom y a ningú. Dich ningú, perque un per l'altre fa 'l mal ab ajena escusa; y dich tothom, perque en la comedia de la vida tothom hi pren part.

ANTÓN MOSTASSA.

UN ÁNGEL MÉS

A ma sempre estimada Pepeta Subirana

I

Benvinguda

¡Feya un fret! ¡Quina gebrada!

Era 'l quatre de Janer.

Amagantse entre las bromas

com si hasta ells tinguessin fret,

llambregaban tremolosos,

pero més vius, quatre estels.

Los nevats pins de la Tossa

y la lluna detrás d'ells,

las matas de 'l Pi geladas

assoplug de 'ls aucellet,

y las ayguas de 'l rin Noya

presonerias entre esqueys,

tot deya a 'ls fills d' Igualada:

¡quina nit, y quin ivern!

En aquella nit tant freda

vingué a'l món un angelet,

y una mare carinyosa

l'escalaba ab son alé.

¡Ah, ma dolsa y tendre aymia,

sobirana de 'l cor meu!

fores tú la que va náixer,

la que va baixar de 'l cel.

Per 'xó 'ls abets de la Tossa

y de 'l Pi los passaréls

y de 'l Noya 'ls crestalls verges,

tots se deyan ab plaer:

—¿No ho sabeu, fills d' Igualada?

Ja tenim un ángel mes.

II

Cristiana

Era 'l dia... ¡qué 'l recordo!

aquell dia de 'ls Santa Reys!

No més vuyt abris tenia:

era encara un xavalet;

era un nin, y un nin s'alegra

quant se parla de bateig.

Jo 't vegi posar de blanca,

¡Qué t'esqueya 'l vestidit!

¡qué'n guaytaban d' envejosas
las maretas pe'ls carrers!
Jo 't vegi dintre la pila,
la conxa sobre 'l cap teu,
l' aygua de vila regantne,
regantne ton front seré.

—Ja tenim una Pepeta!

—va di 'l ministre de Déu.—

Y las campanas brandaban,

brandaban dalt lo cloquer

altu de Santa Maria,

que sab tocá á somatent

quant véu á Franchis y Llimones

cap á'l Bruch contra 'l francés.

Lo repich de las campanas

deya á tots ab dolsa veu

que, retrunyint per los ayres

arribaba fins á'l cel:

—¿No ho saben, fills d' Igualada?

Ja tenim un ángel més.

III

Recort

Arribant á casa teva,

ta maretá 't doná un bes,

¡Y qué 'n férem de gatzara

tots los nins en lo refresch!

Hi hagué confits de ca'l Mandri

y melindros de ca'l Béch.

Després de la cerimonia

desfilaren los parents,

y 'ls amichs, fente caricias,

deyan tots: —Pepeta, adeu.—

Ja no hi son los de ca'l Mandri,

se 'n van los de ca'l Boter;

no mes hi queda en la cambria

lo que avuy es ton promés.

Ta maretá va cridarme,

á l' esponsa vaig corrent.

—Fill men, mira la Pepeta;

¿li vols fe un petó, Jaumet?—

Y en ta cara peregrina.

enveja de'ls angelets,

un petó vaig estamparhi

que encara avuy s' hi coneix.

Y ¡qui ho havia de dir!'ho

que aquell sols era 'l primer

de'ls mils petons que avuy volan

de mos llabis febrosechs!

¿No ho saben, fills d' Igualada?

¡Aquell ángel será meu!

JAUME BOLOX CANELA.

Estrenos Catalans

ELDORADO.—*Lo secret de 'ls sabís*, sarsuela semi-histórica, cómica, mitj bufa y d' aparato, lletra de don NARCIS CAMPANY y don JOAN MOLAS y CASAS, música de 'l mestre don NIOOLAU MANENT.

Los autors de la obra estrenada dissapte dia 2, en lo teatro de la plassa de Catalunya tenen donadas á la escena catalana aplaudidas produccions ab las que van conquistarse nom d' excelents poetas los dos primers y de expert compositor l' últim.

Per desgracia, aquet y D. Narcís Campmany han deixat d' existir fa ja alguns anys: pero 'l senyor Molas ha volgut fer conèixer á 'l públich l' obra póstuma de 'ls seus companys, escullint la ocasió de las festas de 'l Centenari y aprofitant la circunstancia de trobarse á 'l frente de la afortunada empresa de Eldorado.

Per lo dit se comprén, donchs, que *Lo secret de 'ls sabís* ha de ser una producció no de 'l tot adaptada á la última moda, sino escrita á l' estil de las que ab los titols de *Lo cant de la Marsellesa*, *Lo relloj de 'l Montseny*, *De la terra á 'l Sol* etc. se representaban anys atrás en lo teatro de 'l Tivoli alcansant molta popularitat.

Aixó ha fe tque, estrenat ara *Lo secret de 'ls sabís* devant d' un auditori no acostumat á obras catalanas de la classe ab que té semblansa. hagi obtingnt un éxit bo, si be no tan entússiasta com estem creguts l' hauria alcansat en lo popular teatro de 'l senyor Eliás.

Y ho dihem aixís, perque si es cert que la sarsuela en qüestió té un argument bastant cómic en qual desarrollo intervenen personatges de bon afecte, versificació espontánea, coplas y escenas ben preparadas (dignas de la ploma de 'l malhaurat Campmany y de 'l aplaudit senyor Molas), que haurian agradat sense reserva é incondicionalment á una concurrencia anhelosa de paladejar semblants qualitats, no es menos cert que no podian produhir tan entússiasta efecte á un auditori qu' acababa de admirar lo geni de 'l gran artista italiá senyor Novelli.

Aixó ha sigut una contrarietat per *Lo secret de 'ls sabís*, y es á'l mateix temps un triuño pera 'ls autors que poden estar mes satisfets de 'l aplauso que 'ls espectadors han donat ara á las millors escenas de la nova sarsuela, y que son la proba mes patent de que ha apreciat lo valor que aquellas tenen.

Acompaña á *Lo secret de 'ls sabís* una música elegant, de factura esmerada, melodiosa y agradable, que s' escolta ab gust y que demostra la pericia de 'l que fou reputat compositor D. Nicolau Manent.

A més d' aixó, ha sigut posada aquesta obra ab molta varietat de luxosos trajos, ab sis decoracions novas de D. Felix Urgelles, que foren totas aplaudidas, y exornada ab numerosa comparsaria; contribuint tot á que resulti un espectacle propi pera portar moltes entradas.

La execució, bona en general, es mes digna d' encomi per part de 'ls homes y especialment de 'ls senyors Palmada, Colomer, Bosch y Andrés. També mereixen elogi 'ls coros y la orquesta, per lo que enviem nostra enhorabona á 'l mestre concertador senyor Cotó, que ha dirigit molt acertadament la obra de que parlém y que ab los senyors Molas y Urgelles va presentarse á rebrer merescuts aplausos.

COMUNICAT

Lo qui suscriu posa en coneixement de las empresas de teatro y de 'l públich en general, que Arseni Buxó, oficial de perruquer, se troba fóra de 'l servey de son establiment.

Barcelona 8 d' Octubre 1892.

VICENS GARCÍA.

L' or

Si voleu ditxa en la terra

la riquesa es lo que cal.

SERAFÍ PITARRA.

No's comprén com homes de talent, de penetració y de clara inteligencia, vulguin sostenir tan absurdas teorías. Caps tant mal organísats són mes de témer que 'ls mateixos anarquistas; puig, cegos, van ab la teya de la discordia, sens' reparar que ab sa ceguera poden arbolá'l món destruhint la civilisadora obra de cent sigles.

Sas excelencias

Que l' or es lo regulador de la magestuosa marxa de 'ls adelantos y de la civilisació, no es difícil demostrarho.

Los suntuosos palaus qu' aixecan l' industria y lo art de 'l home; las locomotoras, máquinas potentes que á 'l passar las fronteras han de convertir lo món en una germandat; los colossals vapors, pobles ambulants que surcan lo mar; lo qui encauza 'ls caudalosos rius y desbordats torrents... en fi, qui doma

«l llamp y borra las distancias, es l'or, lo Senyor de mar y terra.

Son poder

Suprimim l'or, y suposant per un moment que anem tots ab las butxacas buydas, ja no tenim lo recurs de buscar á un amich pera que 'ns tregui de apuros; quedem privats de fer caritat y privem á 'ls poetes cursis de poder dir mal de 'ls inglesos, que junt ab las sogras, són la seva constant mania.

Ja no tenim lo *cúralo-todo*; cadascú que se la busqui. Lo cap de cada casa reuneix á la familia y acordan sembrá 'l blat que 's necessita pera 'l pa de cada dia; teixir la roba per cubrir lo pudor y estirar lo ninyol, etc. etc. ¡Vaya una gracia! Aquí ja veig que 'm contestarán ab alló de 'ls cambis de productos; pero aixó es una utopia qu' exigeix discussió apart, y estich prompte á seguir-la ab qui vulgui defensarla.

Lo poder de l'or t'è tant alcans, que fins arriba á fer obrir las portas de l' mateix cel. Ab sa ajuda se treuen ánimas de 'l purgatori y pagant S. Pere canta.

D'or van fer ofrena á 'l Senyor los reys magos; d'or són los calzers en que 's deposita la Sagrada Forma; d'or es la Tiara y las coronas de reys y emperadors; d'or se brodan los richs mantells de las Verges, y ab ell s' adornan las beldats, gloria de nostra vida y ángels de nostra llar. L'or fa sentir per tot sa benèfica influencia. ¡Ay de l talent y de l saber de l home sino 'l té per company! Lo geni sens la ajuda de 'ls diners es un carro sense rodas, un barco sense timó.]

Sa influencia en la poesia y en lo comers

Si es bonich y preciós, ho demostra l' afany ab que tothom lo treu á rellehir. Comensem per 'ls poetes. A sas ninetas de l cabell d'or, los núvols, los somnis, las llegendas, l' edat, las plomas, las espigas... á tot hi donan lo seu bany d'or.

Aquí á Barcelona tenim varios establiments que ostentan los pomposos titols de *Lleó d'or*, *Lo gall de or*, *Las estisoras d'or*, *La formiga d'or*, *La espiiga d'or* y tants altres, probant tot quant dich en lo sonet causa d' aquesta polèmica, que

«L' Hosanna l' Univers ab goig li entona.»

Errors d' Antón Mostassa

Lo dir que es traïdor, ruhi, causa de tots los mals y aquella sarta de despropòsits que diu lo mal aconsellat Antón Mostassa, es un disbarat com una casa y no 's pòt pérdrer mes que com á renyinas d' enamorat, y sols li diré, parodiant á Espronceda, no inspiraciones pide el poeta á Dios, sino doblones.

Poderoso caballero es D. Dinero, diu lo sensat Quedo y con oro nada hay que falle, diu á 'l unísono Zorrilla.

Fins s' atreveix á criticar l'or per lo seu color.—*Fuerza del consonante á lo que obligas: á decir que son blancas las hormigas.* ¿S' ha vist may res qu' iguali á 'l seu brillant color? Ja veig, senyor Mostassa, que 'm vól fer passar l'or bó, per moneda falsa.

Bona proposició

L'única cosa que pòt dirse referent á 'l or, es qu' està mal repartit, y en aixó hi estich conforme.

Los diners que tenen los Rotschild y demás banquers juheus, que en últim resultat són fills de 'ls que van assotar á Cristo, podrian repartirse entre 'ls que sostenim aquesta polèmica y 'ls llegidors de Lo TEATRO CATALÀ (que son tots mes ó menos bons cristians), y un cóp aixó realissat, crech que quedariam tots convensuts de que la rahó 'm sobra.

¿Qué volen dir que no?

No ho diguin, perque tampoch ningú 'ls creuria.

JULI VERT.

LA ÓPERA CRISTOBAL COLÓN (*)

Se precisa tot l'entusiasme, tota la energia y fins si 's vól tot lo patriotisme que posseheix lo Sr. Garriga, per haverse atrevit á posar en escena lo *Cristóbal Colón* estrenat en lo teatro de la Opera.

Nosaltres que sabem tota l' historia de 'l llibre y de la música, havem de consignar avans de tot un aplauso á 'l Director artístich d' aquell teatro, aplauso que déu en justicia ferse extensiu á 'l Mtre. Bosch y á 'l tenor Angioleiti, perque de un borrador portat de Cuba tan sols ab llapis, arribaren á ferne una obra representable.

Qui no hagi vist l' original de 'ls senyors Francisco de Francisco y F. Vidal y Careta, (tots dos catedràtics de la Universitat de la Habana,) no pòt de cap manera imaginar-se lo qu' era alló qu' ells calificaban de *spartito* y pretenían fer conèixer en l' «Auditorium» de Chicago.

Lo senyor Garriga, ab una intenció, per lo patriótica digna de lloansa (pero que farà be en no repetir may més), s' atreví á lo que cap altre intentá: féu arreglar lo que pera major claretat ne dirém obra de 'l Sr. Vidal: y tals foren las remuntas, que si l' autor volgués fer justicia hauria d' anunciar la ópera com original de 'ls senyors Casanovas, Bosch y Vidal.

Pera que 'l lector no prengui á inquina ni á mala voluntat á 'l Sr. Vidal lo que acabo de dir, farem algunes aclaracions. Comensarem consignant que cap de 'ls autors sab ni un borrall d' italiá; per tant, los que 'm llejeixin calificarán com milló 'ls hi sembli la osadia de fer un llibre y posarlo en música sense conèixer ni 'l sentit (valor de la frase, significat de la paraula), ni 'ls accents de lo escrit; y pera colmo d' audacia, 'l senyor Vidal (perque mestre Vidal no ho será may), nos contaba, burlantse de son col·laborador, que aquell s' atreví tambe á traduhir lo llibre á 'l inglés y á enviarlo á 'l Directori de Chicago, d' ahont li retornaren preguntantli en quin idioma era escrit.

Es clar que desde 'l moment que 's tractá en serio de representar l' ópera, degué inutilisarse per complert aquell llibre que ni en espanyol, ni en italiá deya res, substituintlo per un de nou conservant lo mateix número de sílabas. á fi de que encaixés just á la música ja composta. Ja arreglat lo llibre, tingué que ferse un arreglo tan gran de la orquestració, que de darse tal com lo senyor Vidal y Careta lo presentá á la empresa, no es aventurat dir que lo espayós colisseu de 'l carrer de Montserrat no existiria avuy, ja que dada la atmósfera que 's respiraba allí lo día de 'l estreno de *Colón*, avans d' acabar, lo públich indignat s' hauria fet justicia.

Los lectores se preguntarán:—Donchs ¿què quedaba de l' *spartito* portat de l' Habana pe 'l Sr. Vidal y Careta, si 'l llibre era nou, las situaciones dramáticas y de moviment escenich cambiadas, la part musical corretjida?

Quedaba l' osadia de l' autor persistent en presentarse de frac á rèbrer uns aplausos comprats, y la despreocupació de tirá 'l mort á 'l seu company Francisco de Francisco que, si be tan digne de censura com ell per la obra escrita, era mereixedor quant menys de la consideració que 's déu á 'l company y á 'l ausent.

Ab lo dit basta pera que nostres lectors tingan just coneixement de com va ésser creada y presentada á 'l públich l' ópera *Colón* y també de que no bastan los esforços y las ganas de ferla surar, de tots quans hi intervingueren, puig quant una cosa no t'è base, val mes deixarla. En quan á 'l músich, convénsin-se ell, son pare y tota sa familia que de artista no 'n será muy, y llástima es que 'l Sr. Vidal y Careta, ab sa nulitat y pretencions y lo se-

(*) Aquest es l' article á que fèrem referencia en lo «Saló de des-cans» en lo número anterior.

nyor Garriga ab sos entusiastas catalanistas injustificats, hajin donat peu pèra fer ara mes difícil de lo que ja era l'obrirse pás los compositors del país.

Las empresas, rutinarias de sí, s'escusarán ab lo fiasco de *Celón* y per bo y afamat que siga l'autor, en lo mer fet d'esser espanyol sempre 'l semblará veure' un Vidal y Careta.—DR. SEVERC.»

Recorts de mon viatge

Encara 'm sembla véurer a'l Sr. Jaume, derrera d'aquell taulell y allí hont ell apellidaba 'L Palau: es ni mes ni menos que la farmacia mes antiga de quantas s'han vist per eixos pobles visitats per tots aquells que buscan esbarjo durant l'estiu.

Voltat per uns quans pots que 'l meu pare ja 'ls havia vist tant bruts com jo 'ls he conseguit, dos morters, un de terrissa y un de ferro, balansas y algunas ampollas d'vidreblau, calaixos d'hérbas y una Verge que no té color ni en la cara ni en lo vestit; aqueixa es una petita idea de 'l palau de'l Sr. Jaume. Si á tot aixó anyadin duas figuras nascudas pèra formar part integrant d'aquella apotecaria, tindreu una verdadera imatge de tot alló.

Ell alt y gros, ab barba renyida ab lo barber, mitj geperut de tant treballar en aquell taulell que tot just l'hi arriba al baix-ventre, ulls plorosos, ja pelat de cap per lo pés de ls anys, peus grossos, carregats d'ulls de poll y duricias y altrás cosetas per lo istil, es lo verdader proto-tipo de un apotecari de poble.

Ella, la Sra. Maria, petita y rabassuda, ab uns pits qu'encisarian á 'l mes entusiasta cabo de corassers, grossos garrots de brassos adornats ab velluts y civellas, ulls pintats, ab garbo y lleugeresa gran: aquesta, donchs, es la dona de'l Sr. Jaume, dona que fa tant bé lo tirar carn á 'l olla y arreglar la casa. com fer las medicinas quant lo seu home es á cassar.

Fa trent' anys que son casats y encara retreu la nit de nuvis. Fà gracia sentir-la explicar pe 'l Sr. Jaume que sempre ab mitja rialleta algún xich irónica y sa explicació un xich rica en detalls, descriu aquell fet com una de las mellors hassanyas de sa vida.

—Eran las vuyt de'l vespre—(parla el Sr. Jaume)—quant nos casárem ab tots los requisits y melindres de rúbrica; anaba d'acompanyament 'l alcalde, 'l metje, 'l secretari, 'l mestre, 'l veterinari y fins lo sargento de la Guardia civil, y casi todas las personas mes ilustradas de'l poble. Encar no feya mitja hora que havia renunciat per tota ma vida á la de solter, quant van venir á buscá 'l metje per anar á visitar á'l Rojench que tot venint de'l hort se havia romput la closca. Lo descendent de Galeno 'l va visitar y á 'l quart d' hora quant comensábam á menjá 'ls postres, vingueren á buscar un pegat. ¡Ni sé com lo vaig fer! Faria poca estona que havia deixat á ma seiyora, quant vaig tornar'hi tot content y desitjant descans nocturno. ¡Ni may que l'hagués demanat! Tota la nit vaig haver de treballar per assumptos de la botiga ¡jo que volia treballar per assumptos particulars é íntims! Tota la nit vaig estar fent polvos y pegats per altres, fins que vingué lo jorn: allavors, dirigint-me de cara á 'l Sol com los mahometans de cara á la Meca, vaig exclamar:

—¡Adios, nit de nuvis, ja has passat!

Ab tot y aixó, 'l Sr. Jaume ha tingut los seus ratos bons, com per exemple, quant caballer en son matxo se'n anaba, com D. Quixot, buscant camps y encontradas per 'hont poguer espargir sa vista y de retorn ja l'esperaban los tertulians, lo metje, 'l mestre, veterinari y alcalde, y sentats á 'l voltant d'una tauleta passaban la vetlla jugant á 'l truch ó á la manilla, ó bé armant discussions politicas, acabant tots dihent alló de

y cualquier tiempo pasado
fue mejor.

La tertulia anaba vent en popa, fíus que la dalla comensá á segar aquellas existencias tan germanas: lo primer fòu l'arcalde, á'l poch temps lo veterinari 's despedia per sempre de sos companys y poch á poch tots anaban desapareixent de la fulla de existencias. De tots aquells sols quedan, lo sargento de la Guardia civil y nostre Sr. Jaume.

Per desgracia, nostre protagonista no tingué fills; mes per aixó no li faltaren nebots que li escuessin las butxacas ab escusa d'estudiar la carrera d'apotecari, qu'era lo que volia l'oncle, perque já qui deixarà la farmacia? No se la té de vénder per necessitat, perque mentres li durin los deu ralets, ja 'n té prou per aqueixa trista vida; pero 'l seu nebot, lluny de la mirada de sos pares y oncles, y lluny de estudiar, 's dedica á conquistador, córrer la tuna, no anar á classe, malgastarse 'ls diners que li envian, y per Juliol anar á casa diehent que ha tret bona nota; mes sempre sens'ensenyar la factura. Aixó fa patir á 'l home de la Maria, y quant parla de son nebot li saltan las llágrimas, veient que será un desgraciat y que no tindrà may sa subsistencia assegurada.

Fa dos anys vaig véurer á 'l Sr. Jaume; es á dir, un hom'ja jayo, portant sa testa cuberta per gros sombrero de palla y dalt de'l matxo, intim company de sas correrias en sa joventut. A 'lpassar jo per vora seu, vaig reconeixe'l y á 'l saludarme plorá á'l recordar que jo era un d'aquells noys que volian sempre picar en lo morter de ferro, perque feya mes soroll, y havia eixit de'l poble en companyia de son nebot pèra continuar nostres estudis en la Universitat de Barcelona. Me preguntá per son nebot y jo no vaig gosar dirli la vida que feya, perque es molt segur que l'hauria entristit.

Mes un jorn va saberho, y desde llavors no va volguer treballar ab tant afany com ho feya avans, y va adquirir un practicant, y va comensar á darse bona vida; mes quant vé 'l bon temps ja es tart y la dalla va tallar l'existencia de'l Sr. Jaume, quant mes comensaba á gosar en aquet món.

La Sra. Maria, á 'l véurer que havia perdut á 'l company de sa vida, vajmorir á'l poch temps, deixant la farmacia á aquell practicant que per espay de alguns anys havia sigut ferm puntal d'aquella casa.

Lo nebot alcansá un petit empleo, á 'l veurer que no podia acabar may la carrera; mes á'l poch temps lo deixaren cessant, no quedantli altre recurs que passar la vida plorant todas las horas perdudas, y á'l cap de molt temps un amich de'l Sr. Jaume 'l col·locá de practicant en un laboratori químic.

Si alguna volta passeu per Escarp y pregunteu á algún vell pe' 'l Sr. Jaume, vos contestará bo y plorant, que jamay ne tindrán cap de mes trempat que l'home de la Maria; perque ell y sa casa, eran l'arxiu de la sabiesa, la casa pairal, amparo de 'ls pobres, y mes que tot la honradés simbolisada.—

J. GIVANEL Y MAS.

Escarp, Setembre 1892.

Revista teatral

TÍVOLI.—Entre las obretas cómicas que s'han estrenat de poch temps ensá, mereix menció la pessa *Se desea una doncella*, de don Abelardo Coma, qu' es una obreta molt ben pensada y ben escrita qual èxit ha sigut satisfactori.

CIRCO ECUESTRE.—Lo senyor Alegria ha donat altra proba de sa rumbositat y 'l senyor Guerra ha demostrat sos coneixements escénichs, ab l'z grandiosa pantonina *La rendición de Granada y el inmortal Colón* qu' es un de 'ls millors espectacles de las presents festas de 'l Centenari.

L'obra está ben combinada; es ben representada, exornada ab balls de bon efecte; luxosament ves-

tida, y ha sigut decorada ab gran intel·ligencia pe 'l reputat pintor senyor Carreras.

Lo públich no 's cansa d' aplaudirla y de tributar elogis á tots los que han contribuït á son gran éxit.—P.

CONCURSOS DE SOCIETATS CORALS Y COPLAS AMPURDANESAS

Tractanse de institucions purament catalanas, no podem deixar de dirne quelcom,

Animadas de bons desitjos acudiren á 'l reclam coros y coplas, no per la obtenció de la materialitat d' un premi, que aquesta poca es per' compensá 'ls gastos y molestias d' estancia y viatge en una ciutat com Barcelona y en diadas com las actuals, no; vingueren per' donar evident proba de que encar viu, encar palpita ab tota sa intensitat la idea que com creació providencial concebí l' immortal J. A. Clavé. Tots ells, fills de'l treball, recordan fóren arrencats de'l brassos de'l vici que 'ls corcaba paulatinament, logrant Clavé que fossin individus dignes dintre, la societat, inculcantlos las elevadas sublimes máximas de'l art més bell, Clavé esborrá de'l proletari las perniciosas conseqüencias de certas escenas de'l café d' en Púts y altres.

Los féu sentir la dolsura, satisfacció, plaher y benestar que sent aquell que per tot arreu lo volen, lo desitjan y l' estiman. Dignificá á 'l obrer fentli cantar flayrosos epitalamis á la industria y á las arts; elevá son esperit á las serenas y tranquilas regions de la llar doméstica fentli cantar

*M' estim més la pau de ma cabanya
que un palau de marbre y or.*

Nostra classe obrera vejé, mercés á la idea regeneradora de nostre may prou plorat músich, revestit ab la forma mes poética lo camp ruixat de rosada, las cristallinas fonts que de mirall serveixen á la nina que trena son fl cabell d' or; senti 'l mágich efecte que produheix la gratitut; correngué fóra de sí á las llunyanas terras en defensa de la patria, y senti espurnejar sos ulls de sentiment, endolsint la cruenta pena de'l fill que resta sense pare y de la mare que ha quedat sense fill. Tot aixó ho féu en Clavé.

Per aixó las classes populars, per las quals éll tant se desvivía, pagan ara just y eloqüent tribut, no olvidant may sas composicions.

Pero veig que sens darren compte, he allargat massa aquest escrit, estampant l' entusiasme que 'm causa la idea de nostre inspiradissim compositor, y no he dit un mot respecte las societats corals y coplas ampurdanesas.

Totas ho féren, si no á la perfecció absoluta, á la relativa perfecció, que es lo máximun que 's pót demanar en societats molts de quals individus música no saben. No volem particularisar bellesas y defectes fets per uns y pe 'ls altres; á totas los hauriam donat lo primer premi; totas se 'l mereixian.

Respecte las coplas, seriam més exigents, ja que 's tracta de jutjar obras y execució de qui té estudis pera ferho be y mereix censura quant no ho fá. Pero l' espay nos manca; potser altre dia 'ns ocuparem d'aixó ab la detenció y cuidado que's mereixen.

De las injusticias comesas pe 'ls respectius jurats, ne direm pocas paraulas. Repetirem lo que diguérem en un de 'ls números passats: per ésser bon jutje 's té que sapiguer de Dret; per ésser bon metje 's té que sapiguer medicina, com per 'ser bon sabater se té que sapiguer fer bonas sabatas.

Tots los individus que formaban los tribunals classificadors, eran pérts, eran idóneos, eran suficientes pera jutjar ab coneixement de causa las obras y sa execució? No volem citar noms; pero bas-

tants de ells serian per complert desconeguts de nostres lectors.

Acabem, donchs, mencionant las corporacions premiadas, que son las següents:

Societats corals.—«Erato», de Figueras; «La Taponera», de Palafrugell; «Republicano» y «Centro de lectura», de Reus; «Ancora», de Tarragona; «Paz y Esperanza», de sant Andréu; «Diana» y «La Catalana», de Barcelona; «La Regional», de Girona.

Coplas ampurdanesas.—«Copla d'en Russinyol», de Castelló d' Ampurias; «La Farnense», de Sta. Coloma de Farnés; «Los Petits», de Tortellá y «Copla de 'n Pep», de Figueras.

MODEST VIDAL.

Vetllada catalanista

Lo diumenje, día 2, tingué lloch en los salons del «Centre Catalá Vilafranquí» una solemne sessió literari-musical en honor de 'l celebrat autor de *La Tradició Catalana* D. Joseph Torres y Bages, Prèbere.

Obrí la vetllada lo Sr. President D. Pere Sacares, qui manifestá l' objecte d' aquella, llegint inmediatamente lo secretari Sr. Roig l' acta en la que per unanimitat s' acordá tributar aquet petit obsequi á 'l Dr. Torres.

L' orquesta Colomer, constituida en sexteto, tocá la sinfonia de la ópera *Zampa*, essent sumament aplaudida.

Lo Sr. Sábá (Miquel) llegí d' una manera brillant la poesia del Sr. Careta y Vidal titulada *A 'ls catalans*, veyentse saludat ab una salva d' aplausos al acabar la lectura.

Mossen Angel Garriga llegí una poesia alusiva á l' acte, escrita per ell ab aquest objecte.

Lo Sr. Sacares, president.—com he dit—de 'l «Centre Catalá» féu un hermosissim discurs, que constá de varias parts.

En primer lloch, definí la paraula agraphiment y féu diversas comparacions ab l' acte que s' estaba celebrant, venint després á refutar lo que Mossen Renau digué desde 'l púlpit de la Iglesia de Nostra Senyora de Montserrat, en Madrit, ó siga, que 'ls catalanistas no éram revolucionaris, separatistas y anticatólichs.

¿Cóm podem ser anticatólichs,—digué—quant en nostras filas hi militan homes que com Mossen Jaume Colléll, Mossen Jacinto Verdager y altres, són capellans?

¿Cóm podem ser revolucionaris, si 'ls primers en lo repaïxement catalá foren personas tan conservadoras y de tan bon temple com Eu Manel Milá y Fontanals?

¿Cóm nos diuen separatistas, si nosaltres voldriam acabar ab aquestos governs que no 'ns permeten la unió?

Ab aquestas consideracions analisá l' estat de Europa en las nacións ahont hi ha implantat lo regionalisme.

Diuen absurda nostra idea, quant la veyem que regeix avuy en Suissa, Austria—«Hungria y altras nacions, com Alemanya, etc.

Y acaba dihent que l' obra de'l Dr. Torres nos ensenya 'l camí que havem de seguir pera conseguir nostres ideals.

No cal dir que fóu estrepitosament aplaudit. Un minuet tocat pe'l sexseto acabá la primera part.

La segona part se compongué de dos poesias que llegí 'l Sr. Roig, de 'ls germans Josep M.^a y Agustí Valls y Vicens, una de D. F. Miralles y una altra llegida por son autor D. Manel Guasch.

Lo Dr. Pere Garriga acabá la vetllada ab un eloqüent discurs de gracias.

Un concurrent á ella á'l sortir deya en vers, puig es aficionat á ferne:

A mi això no 'm cab á'l pap
á'l observar la tal festa:
per un hom de tanta testa
tal mesquinesa no hi cab.

Se referia á que no s' havian passat programats anunciantla.

Pero ab programats ó sense, la festa resultá agradable y es una nova demostració de que en Vilafranca no está inactiu l'esperit regionalista.

E. MESTRES Y F,

Repertori de Fora

Girona, 9 d' Octubre.

Já tenim castells per firas y festas, ab lo qual nostre Alcalde vol fernes lluhir com á ciutat de primer ordre. Fins tracta de donar un ball aristocràtic, ahont sols assisteixi la flor y nota de nostra societat. També hi haurá sardanas, funcions de teatro, certámens literaris y escolars, globos aereotàtics y, en fi, moltes coses y cosassas.

La meua penúltima correspondencia en la que daba compte de la execució de *La Rosa blanca* que tingué lloch en lo teatro de la Societat «La Odaliscas» fa alguns dies, sembla que ha molestat á algún individu de la secció dramática y francament no sé per quin motiu, puig crech que encara vaig ésser molt modest al recomanarla aquells aficionats que estudiessin un poch s's respectius papers, deixant de retréurer algún altre defecte observat aquella nit que val mes olvidarlo. Ja sab, estimat amic, que jo haig d' ésser massa franch, y per consegüent á aquestos senyors que dientlos las vritats se enfadan, los diré que al que li piqui que s' ho rasqui, ó si no, que s' hi posi fullas, com diu mon apreciable company J. Barbany en son article *Las fullas de llover*.

No obstant lo dit, dech participarli que tant la Junta Directiva com tots los demás socios de la repetida societat, están deferentíssims, convensuts de que sols trobarán en mí desinterés y justicia.

Ahir fou tanta la fuga de vehins nostres per visitarlos á vostès ab motiu de la broma que per assí han arnat de banderetas, corridas y altres adminiculs, que la estació de Fransa vá convertirse en un verdader camp de maniobras. Semblaba 'l mercat de Calaf: empentas, trepitjadas y alguna trompada per' escalar los vagons de'l tren, que li dich que daba gust contemplarho.—M. DE S.

Vilanova y Geltrú, 10 de Octubre.

Me limito á ferli una senzillo narració da'l éxit obtingut per las produccions que ahir se posaren en escena en nostre teatro Principal.

Lo drama d' espectáculo *Los perros del monte de San Bernardo*, fou lo escullit pera representar á la tarde, obtenint un desempenyo bastant regular, especialment los actes primer y según que van satisfacer á'l públich.

En la execució sobresurtiren la Sra. Cufi en lo paper de *Luisa* y 'ls senyors Serradó, Llibre y Borralleras, en los de *Salmerén*, *Renato* y *Darlemont*, encar que 'l Sr. Borralleras estigué un poch desacertat durant lo curs de l' obra á conseqüencia de desarrollar poch moviment á'l expressarse: no obstant, en lo final de l' últim acte estigué molt bé en la escena de la mort.

A la nit se representá 'l drama *Realidad*, que si trinx d' ésser just, diré que no fou de l' agrado de'l públich, á excepció de las escenas dramáticos mes culminants. S' hi distinguen principalment la senyora Cufi y 'ls senyors Serradó y Llibre.

A 'l parlar en ma última de *Las bodas d' en Cirilo*, debian descuidarse en las coixas un párrafo que dedicaba á 'l senyor Llibre per lo bé que va fer la part de *Calán*, y van ferme dir que hi treballaba la senyora Sumalla, debent constar qu' era la senyora Bales-tron.—J. B.

Sitjes 11 d' Octubre.

Després de passar alguns dias sense funció de teatro, dissapte de la setmana passada 'n doná una en lo Pra'io Subuerense, la companyia dirigida per lo senyor Serradó.

La obra posada en escena fou lo drama castellá *De mala raza*, desempenyat per las senyoras Cufi, Cardalda y Zumalla y 'ls senyors Serradó, Borralleras, Coll, Romeu y Matheu. Tots foren aplaudits y particularment la senyora Cufi y 'l Sr. Serradó.

Per fi de festa representaren la xistosa comedia *Un cop de telas*, la dita senyora Cufi y 'l senyor Llibre, recullint los dos molts aplausos.

Pel' próxim dissapte está anunciada la comedia *La Mariposa*. No se si la representarán.—G.

Mataró 17 d' Octubre.

La companyia de don Enrich Borrás va posar en l' Euterpe 'l drama *A espaldas de la ley*, en que 's van distingir molt dit senyor y la senyoreta Llorente. Tots los actors foren cridats á'l acabar. Per final, la comedia *Pare y Padri* va agradar. Lo senyor Rodó ja potanar sol.

Ségons ja 's deya s' ha preparat 'l drama catalá *Barba-Roja*, ab nou decorat.

Ahi 's va representar, ab gran éxit, y 'sent aplaudit lo Sr. Borrás y demes artistas que aq' l' autor van ser cridats á las taulas.

E' llastima que á las tardes no hi hagi funcions, perque ho agrahirian los que no volen ó no poden reticar tart.

També he n tingut ilu minarias y cantadas en celebració de'l IV Centenari de Colón; pero ha estar una de poca importancia.—E. R.

Reunions particulars

LO NIU GUERRER.—Invitats atentament per la Presidencia d' aquesta societat, passarem á visitar son local de'l carrer Ample, 59, la nit del onze del corrent.

Sabiam de molt temps que pe 'ls sócios de'l Niu no hi ha rés impossible quant se tracta de donar lluhiment á actes que importancia donan á la ciutat; sabiam l' entusiasme que regna entre 'ls sócios per' aportar quiscum d' ells la part que li es possible á fi de donar no sols proba de lo que poden fer, sino per' demostrar á 'l mateix temps que entre las riallas expontáneas degudas á sos excéntrichs pensaments, saben arrencar á 'l visitant admiracions que s' traduheixen en alabansas á una societat tranquila y única á Barcelona.

Sabiam... prou sabiam.

Sabem que 'ns deixaren mitj tontos á 'l véurer que d' una manera tant acabada y perfecta transformaren aquells grandiosas salas de'l antich palacio de la Baronesa de Valcabra en grutas de carácter de las célebres d' Artá, Tarragona, Collbató y Manacor. Y ho han fet molt rebebé, com diu en *Miss Helyett*. Ficats en aquells camins subterrànics formats ab paper y trepitjant terra natural; iluminats ab fatnals d' oli que de tretxo á tretxo 's troban, ún sen transportat á las grutas que representan. Es tanta la ilusió que produheix que fins sembla sentir lo degotall y la frescor de 'l aigua. Y tot aixó 's déu á la inventiva y direcció de 'ls senyors Pruna y Casa-

novas que han vist coronats ab bon éxit sos plans y treball.

Colocadas ab molt art y ab complert coneixement de la perspectiva, s'hi admiran las vistas de Sta Maria de la Rábida, la Creu de Pedra, la celda de 'l P. Marchena. ¡Terra! 'l Desembarch a 'l nou mon. Voras de Guarabo, Interior del monastir de la Rábida, Casa ahont morí Colón en Valladolid, y per últim, lo camarot en que va venir pres lo descubridor d' América.

Y 'ls senyors de la Directiva y sócis fóren tant amables y obsequiosos, que de cor los agraïm tal deferencia ab nosaltres, guiantnos y esplicantnos lo que véyam y tocábam, convertintse en veraders ciceranes, que surtirem entusiasmatos d'aquell niu hont s'hi empollan ous de tant bona mena.

Los representants de la premsa foren obsequiats ab pastas finas y vins de Jerez y Málaga.

Creyem que 'l día que la visita sia pública (invitació), lo Excmo. Sr. Alcalde tindrà que posar á la entrada de la casa tota la guardia municipal, per tenir ordre entre 'ls visitants.—A. DE LA FLORIDA.

LA BANYA GRACIENSE.—Molt de 'l agrado de la concurrència fou la funció dada lo passat diumenge dia 9, en aquesta favorescuda societat. Formaba part de 'l programa la bonica comedia *La trenza de sus cabellos*, qual obra obtingué una intepretació digna de alabansa. La senyora Castillo estigué bastant inspirada en sa part de protagonista, igual que 'l senyor Oliva que feu un *Don Juan* molt acabat. També són dignes de mencionarse 'ls senyors Trujols, Arqués y Pené, puig no desentonaren lo quadre. Com á fi de festa se representá la pessa *S. M.*, que agradá bastant.—R. M.

Saló de descans

Després de dolorosa y prolongada malaltia, ha mort la Sra. D.ª Joana Benturas, esposa de nostre amich lo popular editor D. Ignocent López Bernagosi.

Aquesta desgracia ha causat á 'l Sr. López y á 'ls seus fills gran desconsol, porque la Sra. Benturas era una virtuosa esposa y mare, que 's consagraba ab abnegació á 'l benestar de sa familia.

Rebi aquesta 'l testimoni de 'l sentiment de ia Redacció de LO TEATRO CATALÀ.

*** Lo reputat primer tenor D. Joan Prats farà la temporada d' iver en lo teatro de Ciudadela (Menorca), cap ahont s'embarcará un d'aquets dias.

*** Lo primer galán D. Emilio Graells ha format companyia pera treballar en Banyolas durant las festas de S. Martiriá y després passarà á Olot. Entre 'ls artistes, s'hi contan los Srs. Veguer é Intentas.

*** L' *Alcázar Español* (carrer de la Unió) conta ab companyia de vers, dirigida pe'l primer actor don Vicens Miquel y ha comensat ab bon éxit las representacions.

*** Divendres passat á las deu de 'l vespre va pujar á 'l cotxe núm. 1 de «La Barcelonesa», un de nostres redactors y 'l seu fill; y quant se disposaba á pujarhi la seva esposa, lo cotxe va marxar, deixantla en terra y per poch fentla caurer. Pero si no va caurer ella, va caure estés en lo passeig de l'Aduana frente 'l carril de Fransa 'l noy, 'l que havent sentit lo timbre creya que tornaba á parar 'l cotxe, cosa que no va fe 'l cotxero, á qui va deturar per fi 'l sereno, mentres lo pare de 'l noy va aixecar á aquet pera lliurar-lo de que 'l trepitjessin los caballs d'un tramvia que venia corrent á poca distancia de la jardineria.

¿No mereix correctiu la conducta de 'l cotxero, ó quant menos una multa la empresa? ¿Era precis, pera exigirlos responsabilitat, que 'l noy s'hagués trencat la cama, ó que l'hagués mort lo tramvia sobre l' entarugat?

Certamen festiu literari

Reunits los Srs de 'l Jurat dlumenje últim, quedá nombrat President D. Felip Ferrer, y Secretari don Jaume Roig y Cordomí.

Composicions rebudas.—Núm. 2. LAS GLORIAS DE 'L RAPÉ.—Lema: *Poesía*.

Núm. 3.—SERENATA. Lema: *Set per cuyt canta la quatlla*.

Núm. 4.—LAS DELICIAS DE 'L FUMAR. Lema: *A 'l qui no fuma, mateulo*.

Núm. 5.—LA MEVA AMIGA. Lema: *¿Qui no fuma en aquet món?*

Núm. 6.—PLUS ULTRA. Lema: *Mireu quin cigarro!* S'admeten composicions fins lo dia 27 de 'l corrent, en la Redacció (Diputació, 125, 2.ª, 3.ª) y en la Sucursal (Unió, 5, 3.º 2.ª) ab arreglo á las Bases publicadas en los núms 96 y 97 d'aquet periódich.

Barcelona 17 Octubre 1892

LO DIRECTOR DE LO TEATRO CATALÀ. Mariano Escrivá.

Lo Centenari en Barcelona

LAS FESTAS POPULARES

Són tants los desacerts que s'han comés durant la preparació y la celebració de las que, ab pretext d'honar á 'l descubridor d' Américo, acaban de celebrarse en Barcelona, que no podent posarhi remey per part nostra, haviam resolt no dir de las mateixas ni un mot en nostras planas.

Pero 'ns hem repensat, perquè entre las diversas manifestacions qu'acaban de tenir lloch, n'hi ha algunas que tenen verdader caràcter artístich, en qual realisació han demostrat sa inteligencia distingits artistas catalans, y per tot s'ha vist l'escut de las quatre barras donánlosi marcat sabor de catalanisme. De manera qu'aixó justifica plenament nostre darrer propòsit, y aixó farà menos desagradable nostra tasca, ja que no tot haurán de ser censuras, sino que alguns elogis justos podrem tributar també.

Quedinse las primeras per la Comissió gestora ab tant de bombo formada en un principi y tan mal organizada que no ha servit mes que per desgabellar lo que havia de dirigir; que no ha sapigut treuer partit de 'ls molts elements de tota mena de que podia disposar, y que en tot ha donat probas de que, si entre sos individuos hi ha hagut personas de bona voluntat y patriòtichs intents, no n'hi han fallat d'altras que anaban guiadas per miras mesquinas, fillas sols, á lo menos aparentment, de 'l interés personal ab preferència á la grandiositat de lo que anaba á celebrarse.

Ni una alocució á 'l poble de Barcelona per exaltar á 'ls vehins va tenir á bé dirigirli: va considerar preferible endossarlos 20.000 banderas que costarán á 'l Municipi, ó mes ben dit, á 'l poble 30 ó 35.000 pesetas més de lo que valen; va preferir, en lloch d'alló, dirigirse á 'l Govern Civil pera que no se la obligués á fer per subasta molts de 'ls gastos que la llei exigeix que s'hi fassin, donant aixís pás á la murmuració y á la maledicencia; no va escoltar la veu de 'l representant de la premsa que venia á ser la veu de la pública opinió y que, desairat, va retirar-se pera no ser solidari de 'ls despilfarros; va destinar pera casi tot quantitats exageradas, fentse aixís impopular de dia en dia, y va arribar á tal punt de descrédit, que las festas haurian estat un solemne fiasco, á no haver-se refet á última hora l'esperit públich que com qui diu ha lograt despertar á la referida Comissió, en compte de ser ella la que anés á 'l devant de tot en aquet patriòtich assumpto.

No s'vingui pas dihent per algú qu'exagerem, puig los comprobants de nostres aserts son públichs, com públicas son las protestas de la premsa diària y la crítica de 'ls barcelonins.

Per tot se ha sentit parlar de molts mils duros: 24.000 per adornar lo passeig de Colón, 9.000 per la funció religiosa, 12.000 y pico pe ls pals y globos de las ramblas, 10.000 per las banderas, 9 ó 10.000 per focs artificials, tants per Montserrat, 4.000 pe ls toros, tants mils per la batalla de flors, etc.; en fi, quantitats que pagarà la Caixa municipal y que de adjudicarse en altra forma ls serveys a que aquellans han d'aplicarse, es segur que, ó haurian estat menos importants, ó haurian donat major esplendides a las festas que s'acaban de celebrar.

—Pero ¿y la Kermesse? se 'ns dirà ¿No ha causat també l'seu gastó?—Aixo es altra demostració de l' desordre que en tot ha regnat; perque—per estrany que sembli y per ridicul que ho trobin nostres lectors—lo cert es que en lo pressupost general s' haurian descuydat de consignar per tal concepte la quantitat mes insignificant, sent aixó causa de que fins a últims de Setembre no pogués quedar aprobat lo que havia de costar un de ls espectacles mes importants de las festas que s' disposaban.

¿Y qué direm de l' procedir de l' Alcalde, deixant d' empunyar la vara precisament quant mes convenia sa presència, si no per altre motiu, p'ra que tot hom estés a puesto y ningú s' mostrés dessidiós y apàtich en quan se referís a l' interés de las festas, ja que ni dessidia ni apaíta particular no l' han sentida?

¿Que pensarem d' abandonar la idea d' una subscripció popular que va iniciar, dihent que hi pesaba 5000 pesetas, l' acreditat establiment industrial «El Siglo»? ¿qué de la inercia observada no procurant mouer la emulació entre ls vehins de ls carrers de Fernando, Jau ne I, Princesa, Ample, Carme, Unió, plassa Real, plassa Nova, baixada de la Presó y altres que per forza havian de veure ls forasters? ¿Cóm calificar la conducta de no buscar la manera de portar l' signo de ho nenatge a Colón a las grans vies de l' Ensanche, y no criticar a una Comissió directiva que en espectacles populars no pensa en la conveniencia de que 'l poble pugui disfrutar de franch de bon número de diversions y consent que fins en los que celebra en jardins propietat de l' poble s' veji aquet privat d' entrarhi sense pagar, tot y haventhi ja consignat en pressupost (encara que a deshora) lo qu' havia de costar?

Pero no allarguem mes aquestas consideracions y passém ja a ocupar nos de l'

Adorno de ls carrers

comensant per lo Passeig de Colón.

Es lo millor que hi ha hagut per celebrar las festas. Mereixen felicitacions los Srs. Padró, Tasso y Montserrat per son treball y per sa original idea.

La inmensa estrella que circunda un globo terràqueo, apoyats una y altre per elegants y esbeltas columnas, produheixen magnífich efecte que prepara molt bé l' atenció de l' públich.

Una infinitat de cariátides s' aixecan a una part, y altra de l' passeig ab bustos de aquellans generacions no saturadas pe'l progrés y la civilisació. Sembla hájin romput la crosta de la terra pera tots a una de nanarnos compte de nostre conducta desde l' pretérit a l' present temps. Es májich fantástich, sorprendent l' efecte d' aquest passeig. Fins arriba a fer pór ficarse a l' mitj d' aquella filera de caras malhu noradas unas, lletjas totas, que sembla estiguin a punt de devallar de son sítial y ab los vivents y al só d' estrident música ballar una semi-densa macabra.

Lo mes important y de segur lo que demostra coneixement de la época, són los ídols que completan lo adorno de l' passeig, ídols que com a fals pòchs atractius tenen; pero que son de molt valor mirats baix lo punt de vista arqueològich. També están de manifest y perfectament reproduhidas las cartas geográficas de Magallanes, Pizarro y altres. Tot en

conjunt imprimeix y respira un tó y ayre especials que encaute per la novedat y estudi.

De nit aixecan son flam cent ó més candeleros de imitació a ferro que ajudan a donar un tinte mes diabòlich quant sa llum se destaca entremitj de la foscor de l' cel ó quant com agulla de candent acer perfora l' castell de Montjuech.

Rebin, donchs, los tres citats artistas senyors Padró, (autor de l' projecte y de la part de pintura,) y Tasso y Montserrat (escultors coneguts de nostre públich) la mes coral enhorabona.

Carrers adornats, n' hi ha molts; pero alguns no mereixen la pena de que 'ns ocupem d' ells, perque no respón són adorno a cap idea artística determinada. Los que més cridan la atenció de l' públich per sa elegancia y acert en la combinació de ls adornos y llums, son los carrers de l' Hospital, San Pau, Portaferrixa, Argenteria y Bória, en los que han aixecat sos vehins artístichs archs de diferents gèneros d' arquitectura, ostentant emblemas alusius l' cas que se celebra.

Per sa originalitat hem de fer menció de l' citat carrer de l' Hospital, que be han demostrat sos vehins haver tirat la casa per la finestra, presentant la adorno d' una manera espléndida, artística y original. A més d' una profusa il·luminació de gas, hi ha déu quadros transparents figurant assu nptos de la vida de Colón, que produheixen magnífich cop de vista. Son pintats per los senyors Bernadet y Coll. L' arch d' entrada per la part de la Rambla es nou y s' aparta de tot lo que fins ara s' havia presentat en aquest gèner d' adorno. Forman sa base plantas tropicals, tenint en cada part l' escut de Catalunya y d' Espanya, completant l' arch una inscripció a Colón, y treu l' extremada senzillés de sas columnas y basament una negra (de cartró, se suposa) que dorm en una hamaca.

Carrers que més ó menys han contribuít ab sos adornos a l' lluhiment d' aquestas festas, son los de l' Tigre, Nou de la Rambla (de mal gust), Arch del Teatro, Perot lo lladre, Basea, Arch d' Isern, Lleó, Moncada, Cucurulla, Portaferrixa, Pí, Banys nous, Botella, Cadena, S. Geroni y altres. Lo primer especialment, acusa una idea nova ab sas arcadas de paper prisat que li donan l' aspecte d' un túnel rebent llum zenital.

Despres de l' adorno de las neas públicas qu' acabem de enumerar, degut (menos lo de l' passeig de Colón) a la iniciativa particular, part de lo que podria donar animació a las festas, satisfacció a ls forasters y alegría a ls vehins que disfrutar podem solament de las diversions y espectacles desde ca'l oncle Cantó y de ca' la tia Paret, com vulgament se sól dir, ha sigut el parto de los montes perque lo pasacalle per mes de 200 velocipedistas va degenerar en ritada y engany, per ser no mes qu' uns 14 los que s' van presentar, veyentse obligats a retirarse; los famosos exercicis de ls Bomberos quedaren reduhits a una senzilla revista; lo pasacalle anunciador de la corrida de toros a la antigua usanza, no va passar d' una moxiganga carnavalesca; l' himne a Colón per 800 executants fiu pobre efecte, las sardanas, coplas y concerts corals per las plassas, tingueren poca importancia y fins las funcions religiosas de Montserrat y de la Catedral no estigueren a l' alcans de tothom; las primeras per ser lluny de ciutat y la segona perque un cop plé l' puesto destinat a las autoritats y a las personas convidadas, poch ne quedaba pera que l' utilisés lo públich, a causa de privarho l' cor de la Basilica.

(Continuará.)

La setmana entrant posarem nota de ls qu' han endevinat las últimas cavilacions y contestarem la correspondencia particular.

J. SOLÉ PIQUÉ, IMPRESSOR, RONDA UNIVERSITAT, 9

◆ Carme, 33 ◆	Máquinas de cusir, máquinas de fer mitja	SANTASUSANA	APARATOS pera péndrer dutxas	◆ Carme, 33 ◆
	PREUS SENS COMPETENCIA			
	Taller pera adobar tota classe de máquinas.—Se ven á plassos y al comptat. Carrer de'l Carme, 33. - Barcelona			

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆ Construcció de Teatros Servey complert y bó pera guardarropías <i>Pera informes y details, dirigirse al</i> <i>fustería 'l carrer d' Estruct, 11</i> BARCELONA ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆	PERRUCAS Y POSTISSOS DE TOTA CLASSE PERA TEATROS GRAN SALÓ pera afeitar, tallar y rissar cabells en la PERRUQUERÍA de VICENS GARCIA Conde del Asalto, 6, Principal Casa establerta desde 1840	Orquesta de'ls Catalans de la que 'n forma part lo notable concertista de violi senyor Badia. dirigida per DON ROMUALDO ZUBIELQUI. Per' ajustes dirigirse carrer del Hospital, 102, 4.ª Barcelona.
--	--	--

EL LIBRO MAESTRO **Diccionario práctico de Administración é indispensable en todas las oficinas de los Ayuntamientos y Juzgados municipales.**

Para saber desempeñar el cargo de Secretario de Ayuntamiento ó de Juzgado municipal basta adquirir esta obra. Con ella no hay necesidad de estudiar para dichas carreras en ninguna Academia. Contiene más de 4.000 formularios para todos los asuntos en que tengan que intervenir dichos funcionarios, tan claros y terminantes, que bastaría un niño para interpretarlos. Las atribuciones y obligaciones de los Alcaldes, Concejales y Jueces, se hallan señaladas en la obra, la que contiene al final un índice en que se indican los trabajos que tienen que cumplimentar diariamente los funcionarios, señalándose el folio del «Diccionario» en donde encontrarán los formularios para llevarlos á cabo. La carrera del Secretario ofrece un ancho campo para muchos jóvenes, cuyo cargo puede desempeñarse perfectamente, asesorándose por medio de dicha obra, en la que además de toda la legislación se hallan insertos los programas oficiales y probables, para los que quieran examinarse y adquirir el título. Los que deseen adquirirle, pueden efectuarlo dirigiéndose al Director de «El Secretariado», en Madrid, San Mateo, 12, que lo servirá franco de porte y certificado, siempre que al hacer el pedido se acompañe su importe de 25 pesetas, en libranza ú otro medio de fácil cobro; ó bien en todas las principales librerías al precio de 40 pesetas. Dichos precios no regirán más que hasta el 15 de Septiembre próximo (ampliando por consecuencia el terminado en 31 de Julio), pues transcurrida aquella fecha, su precio será el de 50 pesetas, en todas las expendedorías. OBSERVACIONES.—Dicha obra consta de dos tomos voluminosos, en folio, y va fuerte y lujosamente encuadrada, remitiéndose en cajas de cartón para preservarla de accidentes que puedan deteriorarla; todo sin aumento de precio. El que desee se estampen sus iniciales en el lomo de los tomos, puede avisarlo al hacer el pedido.

LLUNAS ASSOGADAS PERA MIRALLS, DE ORTEGA Y BADIA Depòsit de Cristalls, Baldosas, Baldosetas, etc., etc.

TELÉFONO NÚM. 1397
Carrer de la Comptesa de Sobradiel, número 3
BARCELONA

◆◆◆◆ FÀBRICA DE MÀQUINAS ◆◆◆◆ —de totas classes pera fer mitja—

●●●● NARCÍS DOMÉNECH ●●●●
◆◆◆ Gran-Via, 211, cantonada á Montaner ◆◆◆
◆◆◆◆ BARCELONA ◆◆◆◆

—S' ADOBAN TOTA CLASSE DE MÀQUINAS—
Se prenen encàrrechs, per tota classe de treballs de
***** punt d' agulla y de mà *****

JOAN AYNE
Magatzem de Música, Pianos é Instruments
Fernando VII, 53.—BARCELONA

Partitura complerta de «Garin» per' cant y piano

Arxiu Líric-Dramàtic		BONNIN GERMANS
	ARXIU Y COPISTERÍA DE Francisco Perez Pol Carrer de Roig, 24, entressuelo.	